Jonas Stankus

Dagilionių pilkapių tyrinėjimai

1997 m. LII vykdė tyrinėjimus Dagilionių pilkapyne (Jonavos raj., Upninkų s-ja). Pilkapiai yra miško kvartaluose Nr. 15 ir 16. Ištirti 4 suardyti pilkapiai: 3 iš jų kvartale Nr. 15 ir 1 pilkapis kvartale Nr. 16. Pastarasis geriausiai išlikęs, nors ir jame sveikų kapų nerasta. Tyrinėta ir kvartalinė linija tarp minėtų kvartalų. Joje ištirtos 2 perkasos (2x10 ir 2x7 m dydžio). Perkasose nieko nerasta. Tirtieji pilkapiai beveik vienodo dydžio: Nr. 1 – 8x8,8 m, Nr. 2 – 8x8,4 m, Nr. 3 – 8x8,5 m, Nr.4 – 8x8,8 m. Pilkapių sampilai ardyti iš P pusės. Tai liudija iš P pusės užpilti pilkapių grioviai ir sampilų nuolydis P link. Jų sampilų aukštis atitinkamai – 1,15, 1,0, 1,0, 0,8 m. Aplink juos išlikę griovių pėdsakų, kurių plotis 0,5–1 m.

Sampiluose rasta įvairaus dydžio duobių, pilnų tamsios žemės, angliukų, pelenų. Pilkapio Nr. 1 centrinėje dalyje aptikta duobė, kurioje rasta perpuvusio stulpo (gal kryžiaus) liekanų. Kitų pilkapių duobės perkastos, žemė permaišyta. Nei apdegusių mirusiųjų kauliukų, nei radinių jose nerasta. Todėl neaišku, kiek kapų būta viename ar kitame pilkapyje, kaip tie kapai buvo įrengti – kokiame gylyje buvo kapai, kaip dėtos įkapės ir t. t. Aišku tik viena, kad čia būta degintinių kapų.

Pilkapiuose Nr. 1 ir Nr. 3 rasta pavienių atsitiktinių radinių. Pilkapio Nr. 1 sampile, 40 cm gylyje, atsitiktinai rastas rausvo smiltainio galąstuvas. Jo ilgis – 9,8 cm, plotis – 5,5 cm, storis – 1,5 cm. Vienas jo šonas nugaląstas. Pilkapio Nr. 3 sampilo papėdėje, 20 cm gylyje, rasti trinariai geležiniai žąslai. Jų nareliai susukti iš 3 mm storio vielos. Vidurinysis narelis trumpas – tik 4,8 cm. Kiti du–šoniniai – 8,5 cm ilgio. Žąslų grandys suvirintos iš 5 mm storio vielos. Jų skersmuo 7,2–7,3 cm.

Nors tyrinėjimų metu nebuvo galima nustatyti kapų konstrukcijos, tačiau pilkapių konstrukcija aiški. Ji tokia: prieš supilant sampilą, būsimo pilkapio žemės paviršius buvo pabarstomas balkšvu smėliu. Po to ant jo buvo pilami pelenai ir angliukai. Vėliau pilamas sampilas. Tirtųjų pilkapių sampilus sudarė gelsvas smėlis su perpuvusios organikos intarpais.

Sprendžiant iš rastų atsitiktinių radinių ir konstrukcijos, pilkapius galima datuoti IX–XIII a.

Jonas Stankus

Research on barrow cemeteries in Dagilioniai

In 1997 LIH conducted a research on barrow cemeteries in Dagilioniai. A total of 4 barrows was examined with no graves noted. The findings of barrow No 1 were limited to an accidental limestone hone, while those of grave No 3 included a bridle bit with a three-joined mouthpiece. As far as in the ramparts the team noted pits of different size that were filled with charred wood particles, black earth and charcoal, the barrows might have contained cremation burials. According to accidental findings, the barrows date to the 9th–13th centuries.

Eugenijus Svetikas

Užubalių radimvietė

Prieš Antrąjį pasaulinį karą Užubalių kaimo (Alytaus raj.) kalvos, vadinamos Piliakalniu, V krašte buvo pradėtas kasti žvyras. Darbų metu iškasta žmonių kaulų. Valsčiaus viršaičio nurodymu tolesni darbai čia buvo nutraukti. Žvyrduobės pakraščiuose vaikai buvo suradę radinių. Atrodo, kad tai buvo kalavijas, skydo umbas ir krūtinės papuošalai. Vaikai, bandydami daiktų tvirtumą, padaužė juos į akmenis ir taip suskaldė į trupinius. Dar pokaryje kalvos paviršiuje būta akmenų krūsnių. Taigi iš šių duomenų matyti, kad čia yra buvę I tūkstantmečio jotvingių krūsniniai pilkapiai.

1997 m. kalvos V krašte, prie žvyrduobės buvo atlikti žvalgomieji tyrinėjimai. Ištirti trys plotai (plotai Nr. 1 ir Nr. 2 2x10 m dydžio, plotas Nr. 3 – 2x5 m dydžio). Iš viso ištirta 50 m^2.

Ploto Nr. 1 Š krašte, 30 cm gylyje, atsidengė 2,1x0,9 m dydžio duobė. Ji stačiakampio formos, į ilgį orientuota ŠR kryptimi. Duobės dugnas